

PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ

---

np4411 Vývojová psychologie

Radek šíp

Předškolní období

- 3 – 6 let
- Potkávání dalších a větších skupin
- Myšlení prelogické, egocentrické, ovlivněné aktuálním situačním kontextem
- Záměrné jednání (není tolik samoučelné)
- Teorie mysli

FYZICKÝ VÝVOJ

- Rychlejší nebo pomalejší?

HRUBÁ MOTORIKA

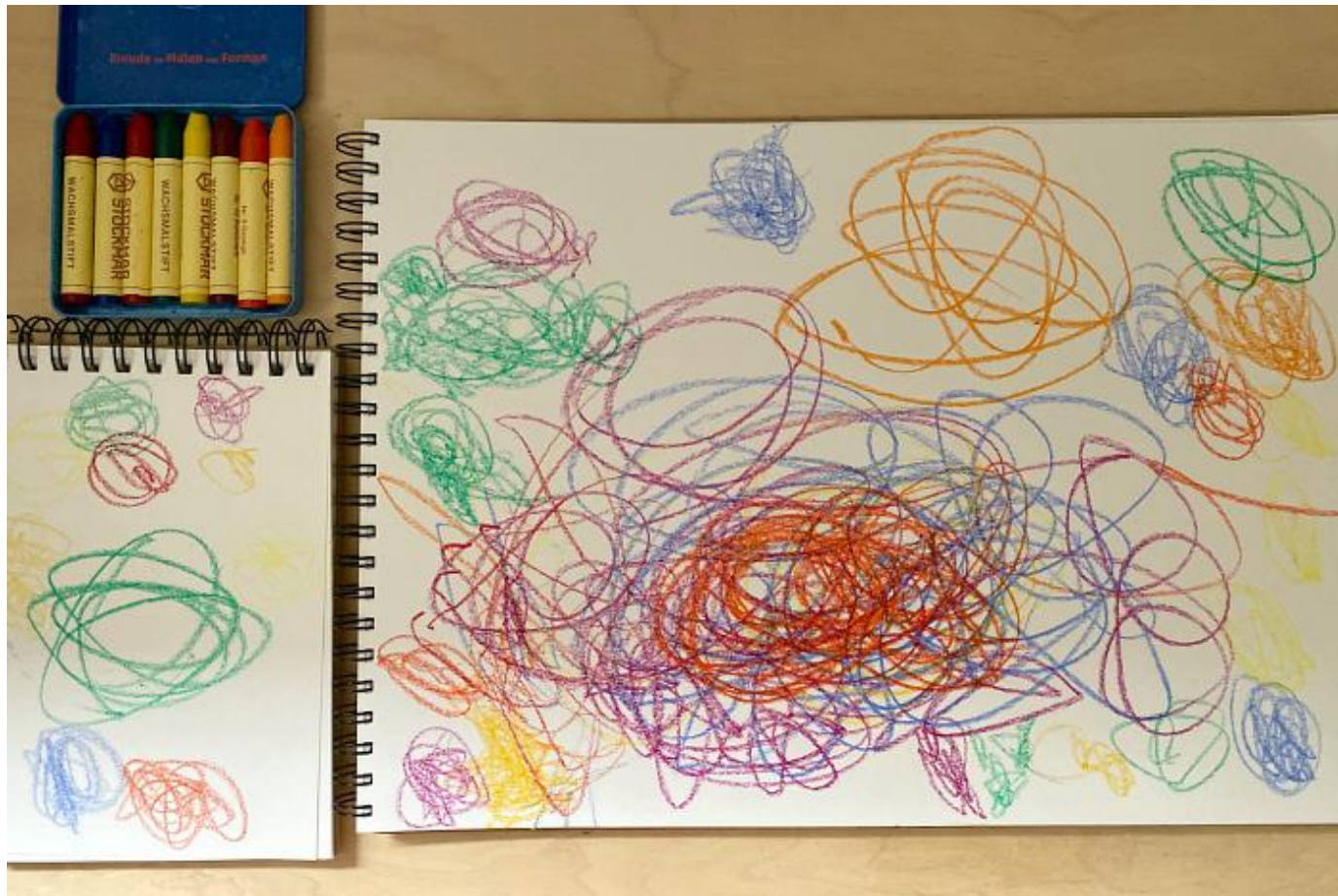
- Významný rozvoj koordinace (viditelný třeba na vývoji běhu).
- Mladší děti běhají způsobem, kdy je jedna noha stále na zemi, starší pak děti již dokáží běhat tak, že v určitou chvíli jsou obě ve vzduchu (jako u dospělých).
- Předškolní děti již bez problému jdou rovně.
- Ve věku pěti let jsou děti schopné se odrazit a skočit vpřed (viditelné na skákání „panáka“).

JEMNÁ MOTORIKA

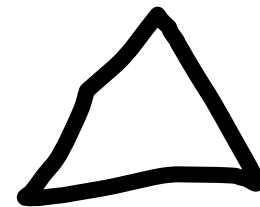
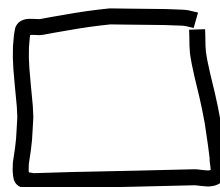
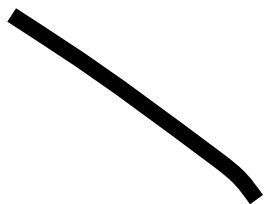
- Manipulace s nůžkami (vystřihování).
- Kreslení a jiné umělecké projevy (práce se štětcem, pastelkami, skládačkami...).
- Puzzle.
- Všechny tyto aktivity se dějí díky zrání nervového systému, stejně jako procvičování motorických dovedností.

Motorický vývoj – kresba

Motorický vývoj – kresba

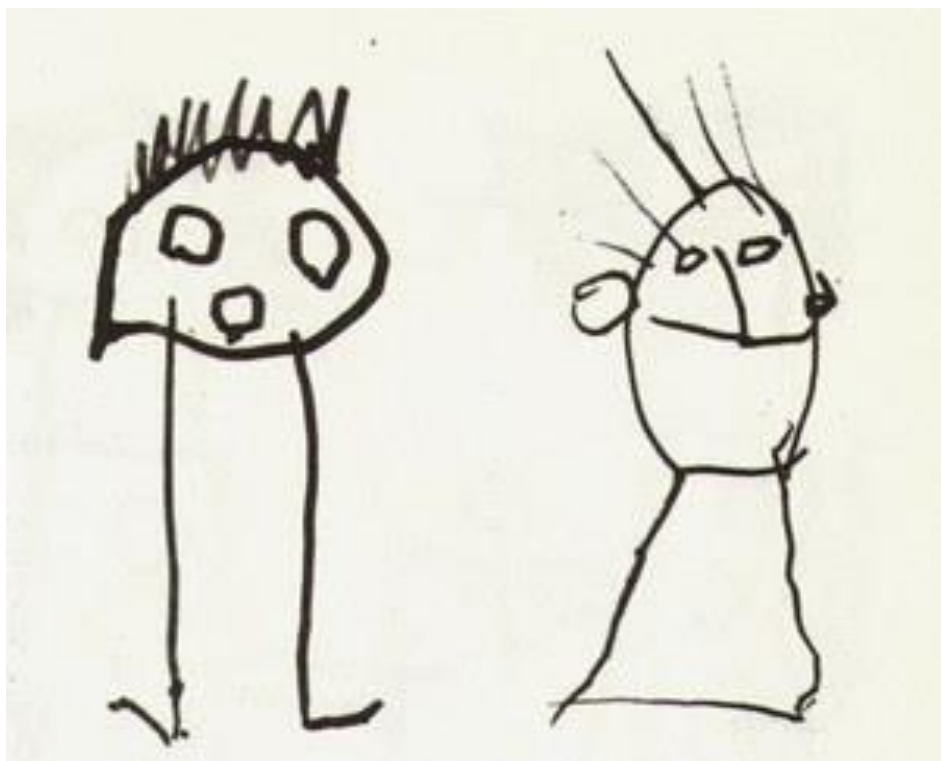

Motorický vývoj – kresba

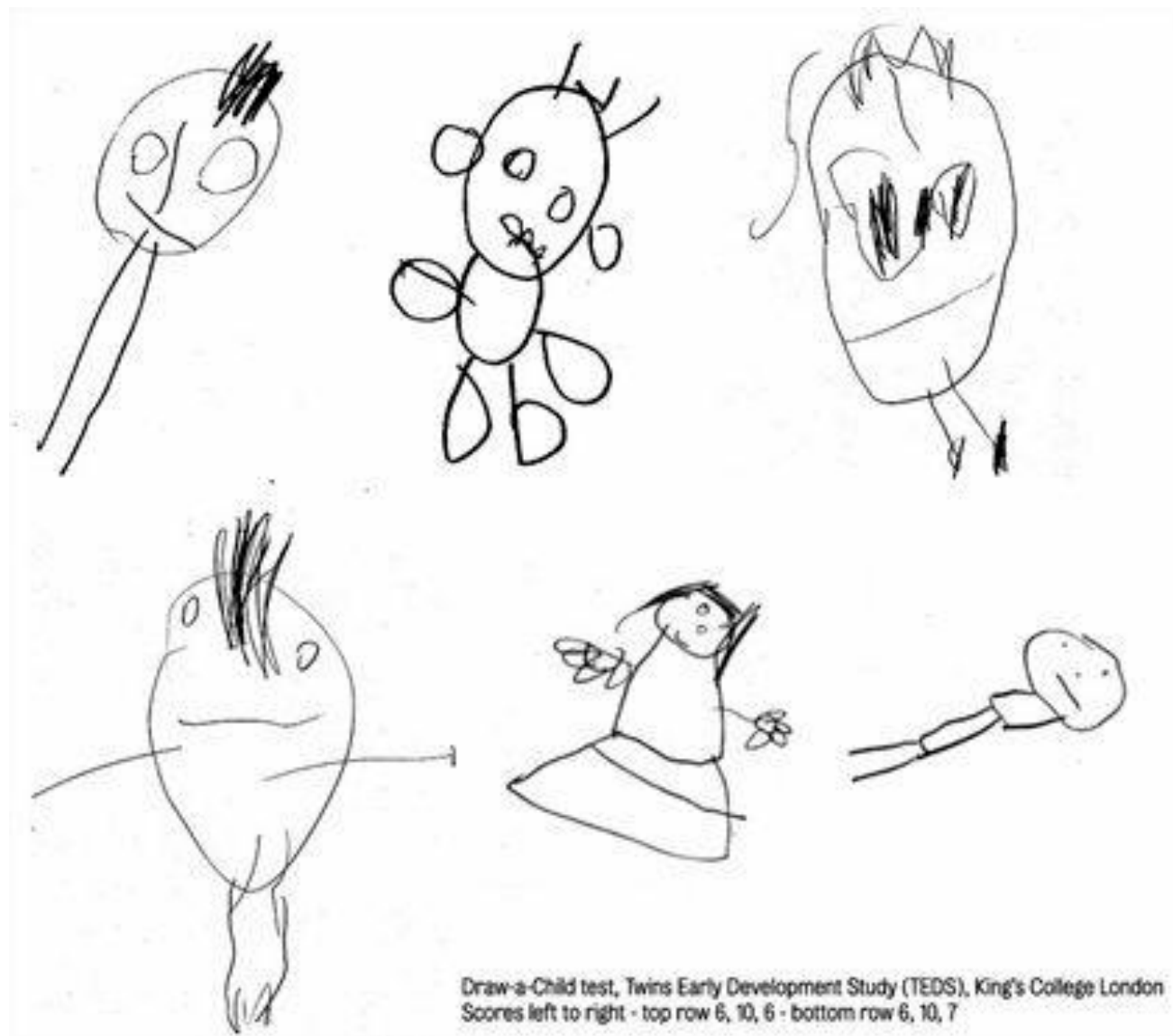
Hlavonožci

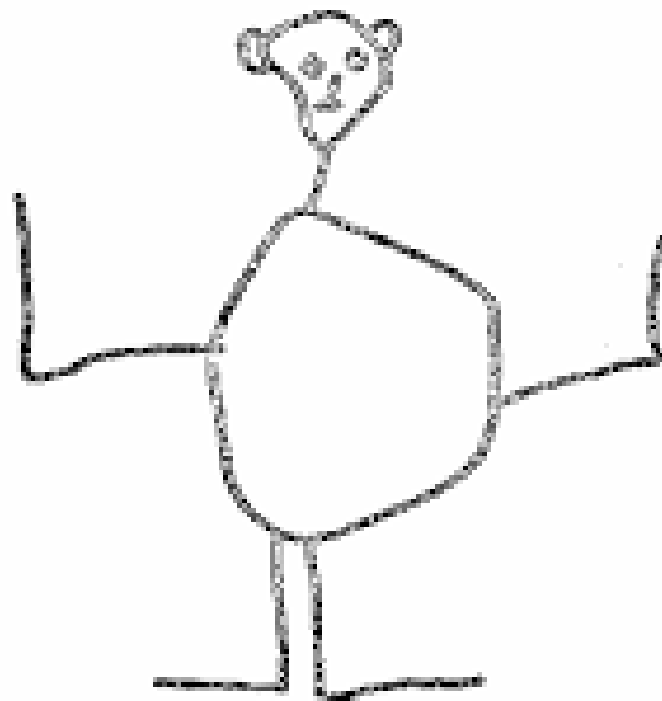
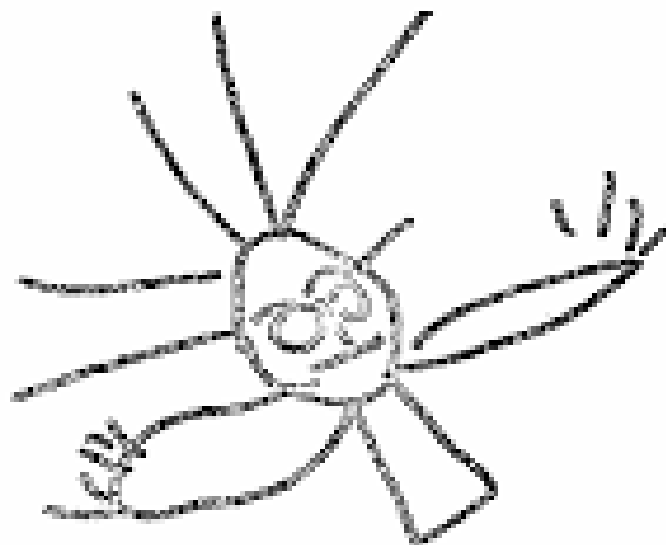
<https://www.facebook.com/predskolacci/photos/a.207989226312106/1123613381416348/?type=3>

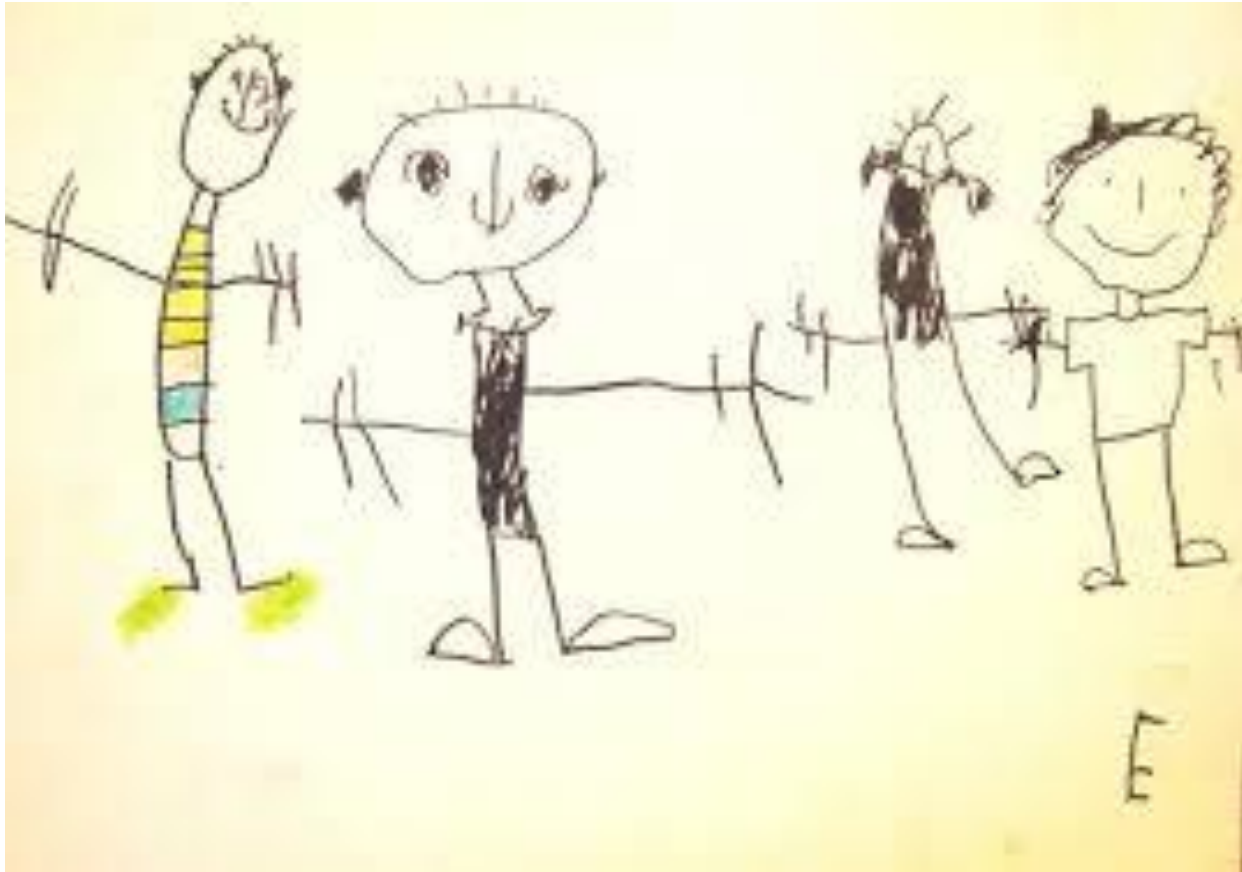

<https://celostnikomunikace.cz/prave-vzniklo-veledilo/>

Draw-a-Child test, Twins Early Development Study (TEDS), King's College London
Scores left to right - top row 6, 10, 6 - bottom row 6, 10, 7

DETSKÁ KRESBA

3-ročné

4-ročné

5-ročné

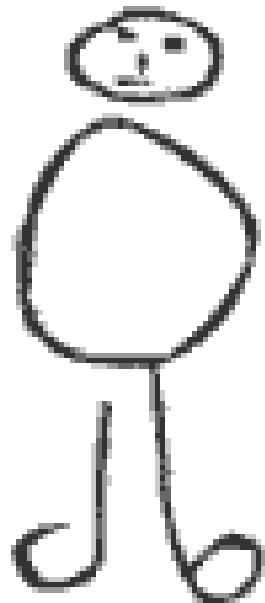

6-ročné

Motorický vývoj – kresba

4

5

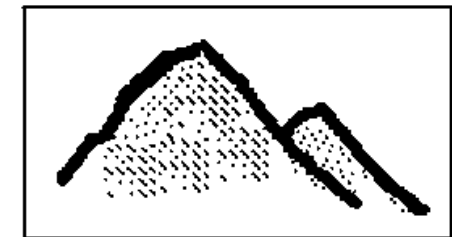
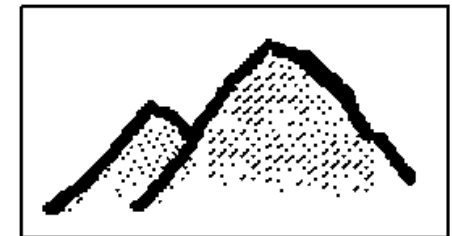
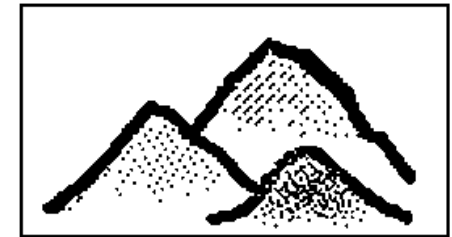
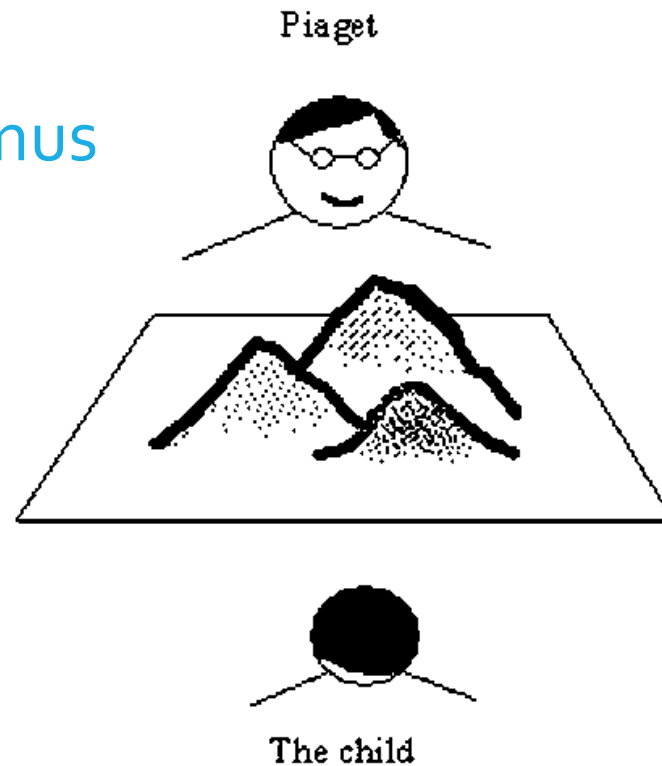
6

7

KOGNITIVNÍ VÝVOJ

- Egocentrismus

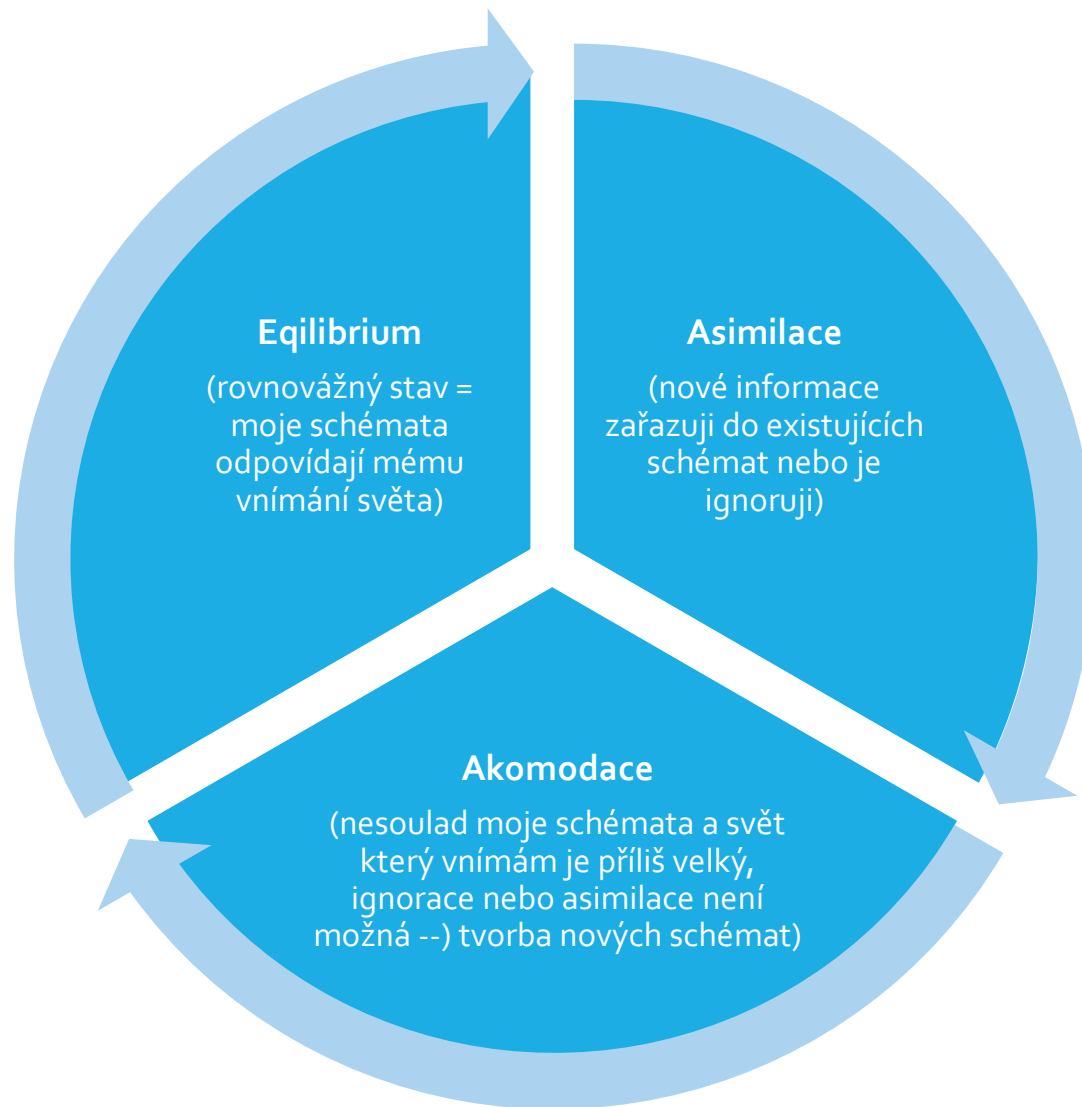

KOGNITIVNÍ VÝVOJ

- Zaměřenost většinou na jednu charakteristiku z celku

- Podle Piageta se schopnost klasifikovat u dětí vyvíjí ve třech stádiích:
- **Preoperacionální stádium (2,5 až 5 let):** V tomto stádiu děti klasifikují objekty na základě jednoho atributu. Například, pokud by měly různé ovoce, mohly by je seskupit buď podle typu (všechna jablka dohromady) nebo podle barvy (všechny zelené ovoce dohromady), ale nebyly by schopny dělat seskupení podle obou kritérií zároveň, například zelená jablka odděleně od červených jablek.
- **Konec preoperacionálního a začátek konkrétních operací (5 až 7-8 let):** V této fázi jsou děti schopné třídit objekty podle více než jednoho kritéria, ale mohou se stále zaměřovat na jedno kritérium. Například při práci s bloky různých tvarů a barev mohou nejprve rozdělit bloky podle tvaru a poté, v jiném kroku, rozdělit tyto skupiny podle barvy.
- **Stádium konkrétních operací (od 7-8 let výše):** Děti nyní dokážou provádět klasifikaci s využitím několika atributů současně. V tomto stádiu by mohly například vzít skupinu oblečení a třídit je současně podle typu (trička, kalhoty, šaty) a barvy (červená, modrá, zelená), čímž vytvoří podskupiny jako červená trička, modré kalhoty, zelené šaty a tak dále.

KOGNITIVNÍ VÝVOJ

- **Fenomenismus** - Děti jsou silně fixované na určitou představu reality, kterou nechtějí opustit.

"Ta židle je nejlepší, dělal jí děda."

- **Magičnost** - V této fázi děti vysvětlují příčinné souvislosti pomocí fantazie nebo nadpřirozených prvků

PŘEDSTAVIVOST

- **Animismus** - Děti přisuzují živé vlastnosti neživým objektům

"Ta židle mě shodila dolů."

- **Antropomorfismus** - Děti přisuzují lidské charakteristiky neživým objektům nebo abstraktním konceptům

„Ta židle je zlá.“

- **Absolutismus** - Děti v tomto období často vnímají svět v absolutních termínech, bez pochopení relativnosti nebo subjektivity

„Můj táta je nejrychlejší.“

CHÁPÁNÍ PROSTORU A ČASU

- Egocentrismus - v raných fázích vývoje, mají děti tendenci vidět svět primárně ze své vlastní perspektivy.
- Nahoře X dole. Nástup do školy chápou vlevo a vpravo.
- Lateralita - kolem šesti let
- Vnímání času - děti začínají vnímat čas skrze opakující se děje, jako jsou rutinní denní aktivity nebo přírodní cykly (např. střídání ročních období). Avšak jejich vnímání délky časových intervalů je často nepřesné a mají tendenci přeceňovat, jak dlouho události trvají. Dětské vnímání času je silně zaměřeno na přítomný okamžik, a koncepty minulosti a budoucnosti se stávají srozumitelnějšími až s dalším věkem a kognitivním rozvojem.

Egocentrismus

VNÍMÁNÍ POČTU

- V předškolním období začíná dítě chápat počet jako jedno z kritérií, podle kterých může třídit
- Příklad: Umíš spočítat kostičky? Odpověď dítěte: Ano, jedna, dva, pět, osm..
- Neuvědomují si často, že poslední číslo v řadě je zároveň počet všech zahrnutých objektů

VERBÁLNÍ SCHOPNOSTI

- Nápodoba (selektivní charakter)

- Agramatismy

...chtěla vyjádřit, že při pohledu z okna je vidět jen jeden zasněžený kopeček a ostatní jsou už holé, a udělala to takto : venku už je jenom jedno sněžení, nemá žádnou kamarádku...

- CO? KDO? PROČ? JAK?

- Vnímání příkazů - i sdružení více úkolů (" Vezmi ty hračky z krabice a dej je na stůl.")

- Používají běžně plurál, minulý čas, znají rozdíly mezi základními ukazovacími zájmeny (já - ty - on). Chápu význam předložek (nad, pod, v)

- Ve věku čtyř let jsou věty zhruba pětislovné

Dvě oblasti řeči

ŘEČ SOCIÁLNÍ

- Zaměřená na druhé
- Musí být srozumitelná
- Schopnost navázat a udržet komunikaci s jinou osobou
- Cíl je výměna info (skrze otázky a odpovědi)

ŘEČ PRO SEBE

- Zaměření na sebe
- Neslouží komunikaci s druhými
- Typ sebeřízení
- Externalizované přemýšlení
- U nadaných dětí ve 4 letech
- Dosahuje vrcholu kolem 9

ROZVOJ IDENTITY

- **Sebepoznání:** Děti se začínají poznávat v zrcadle, což je důkazem vývoje sebeuvědomění.
- **Sebehodnocení:** Je často závislé na názorech a zpětné vazbě od ostatních, zvláště od rodičů a blízké rodiny.
- **Osobní prostor:** Děti si začínají uvědomovat a vytvářet své osobní teritorium, které zahrnuje blízké osoby, jejich věci a prostředí, ve kterém žijí. („To je moje.“)
- **Pohlavní identita:** Identifikace s pohlavní rolí se začíná výrazněji projevovat kolem čtyřech roků.
- **Dětská hra:** Dochází k postupné diferenciaci dětské hry, která může odrážet genderové role a sociální očekávání.
- **Vlivy na pohlavní identitu:** Pohlavní identita se vyvíjí pod vlivem biologických faktorů, kulturního prostředí i rodinných vlivů.

SOCIÁLNÍ VÝVOJ

Sociální reaktivita:

Děti se učí, jak se chovat k různým lidem kolem sebe. (Bližší x vzdálenější vztahy)
Děti s autismem mívají s tímto problémy.

Sociální kontroly:

Děti se učí pravidlům, co smějí a co nesmějí dělat.
Schopnost neudělat něco, co chtějí, ale ví, že by neměli, se učí postupně.

Sociální role:

Děti se učí, jak se mají chovat podle toho, kolik jim je let, kde se nacházejí a očekávání okolí.
Tyto role jsou ovlivněny tím, co vidí kolem sebe a co se od nich očekává.

SOCIÁLNÍ VÝVOJ

Teorie mysli: Děti začínají chápat (4 roky), že ostatní lidé mají vlastní myšlenky a pocity, které se mohou lišit od jejich vlastních.

Iniciativa versus vina: Děti se snaží být více nezávislé a začínají přijímat iniciativu a snažit se, ale také se mohou cítit vinné, když se něco nepovede.

Cílevědomé aktivity: Učí se, že určité aktivity mohou vést k dosažení cílů a již méně dělají aktivitu pro aktivitu.

Role rodičů: Rodiče jsou pro děti emocionálně významnou autoritou a ideálem, ke kterému vzhlížejí.

Výběr přátel: Děti si vybírají přátele podle shodných vnějších znaků.

Rozlišení komunikace: Dokážou rozlišovat (4 roky), že by měly komunikovat s dospělými, vrstevníky a mladšími dětmi jinak, a přizpůsobují svůj komunikační styl podle toho.

ZLATÝ VĚK DĚTSKÉ HRY

- Ve věku 4-5 let děti vstupují do období, které je někdy označováno jako "zlatý věk dětské hry". V tomto stádiu se hra stává stále sofistikovanější a komplexnější, a to jak ve smyslu fyzického vývoje, tak sociálních a kognitivních dovedností.
- **Zlatý věk dětské hry:**
- **Rozvoj fantazie:** Děti v tomto věku mají bohatou fantazii, která se projevuje v jejich hrách. Začínají vytvářet složité fiktivní světy a zahrnují do nich role a scénáře.
- **Předstírání her:** Předstírání, nebo hra na "dělání jako", je na vrcholu. Děti si hrají na různé povolání, rodinné role a příběhové scénáře, často s použitím rekvizit nebo kostýmů.
- **Interakce a pravidla:** Hry jsou strukturovanější s jasnými pravidly a rolemi.